

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
DERSİNE YÖNELİK KAYGI VE TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ****EXAMINING SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ANXIETY
AND ATTITUDE TOWARDS SOCIAL SCIENCE COURSE
ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES***Osman ÇEPNİ****Özet:**

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler kaygıları ile tutumları arasındaki ilişkileri ve öğrencilerin kaygı ve tutumlarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmaya 2014-2015 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde, Karabük il merkezinde bulunan ortaokullarda 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören toplam 300 öğrenci katılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak Kağıtçı ve Kurbanoglu (2013) tarafından geliştirilen “Kaygı Ölçeği” ve Anlar (2011) tarafından geliştirilen “Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutumları arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte araştırma sonuçları, öğrencilerin kaygılarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine; tutumlarının ise sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları ilgili alan yazınıla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kaygı, Tutum, Ortaokul Öğrencileri, Sosyal Bilgiler Dersi

Abstract:

The purpose of this study was to examine the relationship between secondary school students' anxiety and attitude toward social science course and to determine whether students' anxiety and attitude differed significantly according to perceived successes in social science course, gender, and classroom level. A total of 300 6, 7, and 8th grade students studying in secondary schools located in Karabuk city center in 2014-2014 education year and second term participated in the study. This study designed in survey model used “Anxiety Scale” developed by Kağıtçı and Kurbanoglu (2013) and “Attitude Scale” developed by Anlar (2011) to gather data.

---

* Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü-Karabük
ocepni@karabuk.edu.tr

Results of the study revealed that secondary school students' anxiety and attitude toward social science course was negatively and significantly correlated. Results also illustrated that students' anxiety differed significantly according to perceived success in social science course variable while their attitude differed significantly according to perceived success in social science course and classroom level variables. Results of the study were discussed in line with the related literature.

Key words: Anxiety, Attitude, Secondary School Students, Social Science Course.

GİRİŞ

Sosyal bilgilerin evrensel tanımı, sosyal bilimler ile felsefe ve din gibi diğer alanların, vatandaşlık eğitimi amacıyla bütünleştirilmesidir (Barth ve Demirtaş, 1997). Sosyal bilgiler, genel çerçevesi itibariyle insanları ve onları yaşamlarını konur alır. Sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alan olması onu, coğrafya ya da tarih gibi alanlara göre tanımlanması zor kılmaktadır (Doğanay, 2002).

Sosyal bilgilerin temel amacı birbirlerine bağımlı, evrensel bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına ve bilgiye dayalı mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Doğanay, 2002). Bu bağlamda sosyal bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve beceri sahibi demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Doğanay, 2005).

Sosyal bilgiler terimi ilk kez 1916'da Amerika Birleşik Devletleri Milli Eğitim Derneği'nin orta dereceli okulu yeniden teşkilatlandırma komisyonu sosyal bilgiler komitesi tarafından kabul edilmiştir (Moffatt, 1957). Sosyal bilgiler eğitimi, ABD'nin 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında yaşadığı sosyal, ekonomik, kültürel alanlardaki büyük dönüşümün doğurduğu sorunlara çözüm arama kaygısından doğmuştur (Öztürk, 2006).

Sosyal bilgiler ABD'de doğmuş ve gelişmiş bir alan olmakla birlikte bu ülkenin eğitim sisteminden etkilenerek başka ülkelerde de kabul görmüştür. Bu ülkelerden biri de Türkiye'dir. Sosyal bilgiler dersi Türkiye'de ilk kez 1960'lı yıllarda benimsenmiştir. Bu tarihten önce gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet dönemlerinde, bu dersin kapsamına giren disiplinler, ilköğretim düzeyinde ayrı dersler olarak verilmiştir. Cumhuriyet dönemi 1924, 1926, 1930, 1936, 1948 programlarında da ayrıca Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerine yer verilmiştir (Öztürk ve Otluoğlu,

2002). Bu dersler ilk kez 1962 yılında yayınlanan ilköğretim programı taslağında disiplinler arası yaklaşımla “*Toplum ve Ülke İncelemeleri*” adı altında birleştirilmiştir (Sönmez, 1997). 1968 yılında ilköğretim programında “*Sosyal Bilgiler*” adını almış (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1968) ve 1998 yılına gelinceye kadar bu program uygulanmıştır. 1998 yılında 4-7. sınıfları da kapsayacak şekilde yeni bir “*İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*” yürürlüğü konmuştur (MEB, 1998). Halen ilköğretimde uygulanan Sosyal bilgiler programları ise MEB’in 2004 yılında geliştirip pilot uygulamadan sonra 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ülke genelinde uyguladığı Sosyal Bilgiler Öğretim Programları’dır (MEB, 2005). MEB tarafından, 2004 yılında kapsamlı bir eğitim reformu çerçevesinde geliştirmiş olduğu bu program, bireyi “vatandaş” kılmaya yönelik genel amaçlar yanında, bireyin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini sağlamayı öngören çeşitli kazanımlar da içermektedir. Bu kazanımlarla öğrencilerin yeteneklerinin farkında varmaları, haklarını bilmeleri ve ulusal bilince sahip olmaları amaçlanmıştır (Akpınar ve Aydemir, 2012).

2004 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak öğretmen, öğrenci ve velilere bir dizi rol yüklemektedir. Programa göre öğretmen, yalnız bilgiyi aktaran değil, öğrenciyi farklı bilgi kaynaklarına yönlendiren ve bilgiyi ezberlemek yerine deneyimleriyle anlamlandırarak mantıksal yorumlar yapmasını sağlayan rehber rolündedir. Öğrenci, eğitim uygulamalarının pasif alıcısı olmaktan çıkarılarak aktif öğrenen rolündedir. Başka bir anlatımla, öğrenciden kendi öğrenmesinin sorumluluğunu daha fazla yüklenmesi beklenmektedir. Veliler ise eğitim sisteminin aktif katılımcıları olarak görülmekte, onlardan öğrenci hakkındaki bilgi ve deneyimlerini paylaşmaları ve eğitim uygulamalarının destekçisi olmaları beklenmektedir (Karataş ve Karaman, 2010).

2004 Sosyal bilgiler programı, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemsemektedir. Bu yaklaşımla sosyal bilgiler öğretimi açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Bu yaklaşımla, kişinin bilgiyi özümsemeye etkin rol alarak onu kendi zihinsel şemalarında yerli yerine oturtabilmesi, yani bilgiyi kendisinin yapılandırması hedeflenmektedir (MEB, 2005; Özden 2003; Safran, 2004; Yurdakul, 2004). Sosyal bilgiler, birey ihtiyaçları ile toplum beklentileri arasında denge sağlamada, bireyi sosyalleştirmede ve toplumsal düzenin kurulup korunmasında çok önemli bir yere sahiptir (Ata, 2007; Dönmez, 2003; Sözer, 1991).

Değişen ulusal ve uluslararası koşullarla ve çevreyle bağlantılı olarak bilgileri kullanıp karar verebilen ve problem çözebilen etkin vatandaş

yetiştirme amacını güden, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri sentezleyip kullanan sosyal bilgiler (Öztürk, 2011), ilköğretim düzeyindeki öğrencilere kazandırılması gereken hedefler doğrultusunda oluşturduğu içeriği sosyal, beşeri ve diğer bilimlerden alarak öğrencilere sunmayı ve öğrencilerin bu bilgiler ışığında kendilerinden istenen özellikleri kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Sosyal bilgiler bir bilim dalı olmayıp diğer bilim dallarının elde ettiği bilgileri alarak kullanan bir çalışma alanıdır (Çelen, 2014).

Herhangi bir derse ilişkin öğrencilerin kaygı ve tutum düzeyleri ders başarılarını etkilemektedir. Bu noktada, öğrencilerin derse olan kaygısını azaltmak ve derse olumlu tutum geliştirmelerini sağlamada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerden sınıfta derslerini yapılandırma bir anlayışla düzenlemeleri, alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanmaları ve öğrencilerin fiziksel ve psikolojik özelliklerini bilmeleri beklenmektedir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı ve tutumlarının istenen düzeyde olmamasının nedenlerinden biri, öğretmenlerin sınıfta kullandıkları öğretim yöntemleridir. Öğretmenler, sosyal bilgiler derslerinde ders kitabına çok fazla bağımlı kalmakta, daha etkili olabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma noktasında isteksiz davranmakta ve bilgi aktarımı odaklı bir öğretim yapmaktadırlar (Oğur, 2009; Yılmaz, 2006). Ayrıca, sosyal bilgiler derslerinde daha çok düz anlatım yöntemi kullanılmakta ve ders kitaplarının kullanımına yer verilmektedir.

Konuya ilişkin yapılan araştırmalar genellikle yüksek düzeyde kaygının ve olumsuz tutumun öğrencilerin öğretme ve öğrenme sürecine katılmalarına engel teşkil ettiğini (Akın, 2014; Oğur 2009; Yılmaz ve Demir, 2014) performanslarını ve başarılarını düşürdüğünü (Akgün, Gönen ve Aydın 2007; Çelen, 2014) göstermektedir. Bu nedenle, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı kaygılarını azaltmak, olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak ve başarılarını artırmak için araştırma yapmak önemli görülebilir. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği mevcut araştırmadan elde edilen bulgular ilgili alana önemli katkı sağlayabilir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı kaygı ve tutumlarının belirlenmesi ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1) Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2) Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları bu derse yönelik algılanan başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3)Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4)Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5)Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, bu derse yönelik algılanan başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6)Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7)Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1. YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

1.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Karabük ilinde bulunan ortaokul 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı Karabük il merkezinde bulunan 3 devlet okulundaki 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini tesadüfî örneklem yoluyla oluşturulmuştur. Bu tür seçimde örneklem, belirlenen listeden rastgele olarak seçilir. Burada önemli olan listede bulunanların benzer özellikte olmasıdır (Çepni, 2007). Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

<i>Değişkenler</i>	<i>Demografik Özellikler</i>	<i>Öğrenci sayısı (n = 300)</i>	<i>Yüzde (%100)</i>
Cinsiyet	Erkek	148	49.3
	Kız	152	50.7
Sınıf Düzeyi	Altıncı sınıf	76	25.3
	Yedinci sınıf	89	29.7
	Sekizinci sınıf	135	45.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin 152’si (%50.7) kız, 148’i (%49.3) erkektir. Bununla birlikte

öğrencilerin 76'sı (%35.8) 6. sınıf, 89'u (%32.5) 7. sınıf ve 135'i de (%31.6) 8. sınıfta öğrenim görmektedir.

1.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeği” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarını belirlemek için Kağıtçı ve Kurbanoğlu (2013) tarafından fen bilgisi dersine yönelik geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek öncelikle uzman görüşleri doğrultusunda sosyal bilgiler dersine uyarlanmıştır. Bu süreçte ikisi sosyal bilgiler ve biri ölçme ve değerlendirme alanında uzman olmak üzere üç öğretim üyesinden görüş alınmıştır. “Her zaman” ile “Hiçbir zaman” aralığında 5’li Likert tipi 17 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışmada ise ilgili ölçeğin güvenirlik katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek için kullanılan ölçek Anlar (2011) tarafından geliştirilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutum Ölçeği, *hiç katılmıyorum (1)*, *katılmıyorum (2)*, *kararsızım (3)*, *katılıyorum (4)* ve *tamamen katılıyorum (5)* 5’li Likert tipi cevaplama seçeneği olan 25 maddeden oluşmaktadır. Yazar, ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısını .91 olarak hesaplamıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeği ve Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinin 2014-2015 öğretim yılının bahar döneminde Karabük ilinde bulunan 3 ortaokulda öğrenim gören öğrencilerine uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Uygulamada gönüllülük esası dikkate alınmış ve her bir öğrencinin ölçeği doldurması yaklaşık 5-8 dakika sürmüştür. Verilerin analizinde SPSS 15 programı kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının ve tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği t-testi ile belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumlarının sınıf düzeyi ve sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Varyans analizi sonrasında yapılan ikili karşılaştırmalarda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla LSD ve Tukey HSD kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumları arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin istatistiksel çözümlerinde anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

2. BULGULAR

2.1. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ve kaygıları arasındaki ilişkiler

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumları arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ve kaygıları arasındaki ilişki

<i>Değişkenler</i>	<i>1</i>	<i>2</i>
Sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı	-	-.32**
Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum		-

** $p < .01$; $p < *.05$

Tablo 2 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarıyla negatif yönde ve anlamlı ilişki verdiği ($r = -.32$, $p < .05$) görülmektedir. Başka bir anlatımla, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları arttıkça derse yönelik tutumları daha olumsuz hale gelmektedir.

2.2. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygılarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyine göre ANOVA sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Başarı Algısı</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sosyal Bilgiler dersine yönelik kaygı	Başarılı	94	1.55	.61	2	11.91	.00
	Orta düzey	161	1.74	.49	297		
	Başarısız	45	2.11	.99	299		

Tablo 3 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır [$F(2, 297) = 11.91$, $p < .05$]. Başka bir anlatımla sosyal bilgiler dersine yönelik ortaokul öğrencilerinin kaygıları kendilerini bu derste başarılı, orta düzeyde başarılı ya da başarısız görmelerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar lehine gerçekleştiğini belirlemek için yapılan LSD testi sonuçları, kendilerini sosyal bilgiler dersinde başarılı olarak algılayan grupla başarısız olarak algılayan grup arasındaki anlamlı farklılığın başarısız algılayan grup lehine; başarılı algılayan grupla orta düzey başarılı algılayan grup arasındaki anlamlı farklılıkların orta düzeyde

başarılı algılayan grup lehine ve son olarak orta düzeyde başarılı olarak algılayan grupla başarısız olarak algılayan grup arasındaki farklılıkların da başarısız olarak algılayan grup lehine olduğunu ortaya konmuştur (1-2*; 1-3*, 2-3*).

2.3. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının cinsiyet değişkenine göre farklılığı için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının cinsiyete göre t-Testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Sosyal Bilgiler dersine yönelik kaygı	Kız	152	1.72	.67	298	.63	.53
	Erkek	148	1.76	.63			

Tablo 4 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygılarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(298) = .53, p > .05$]. Başka bir anlatımla, kız ve erkek ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygıları benzerlik göstermektedir.

2.4. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygılarının sınıf düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygılarının sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p
Sosyal Bilgiler dersine yönelik kaygı	6	76	1.67	.70	2	1.05	.35
	7	89	1.82	.75	297		
	8	135	1.73	.54	299		

Tablo 5 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygılarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$F(2, 297) = 1.05, p > .05$]. Başka bir anlatımla Sosyal Bilgiler dersine yönelik ortaokul öğrencilerinin kaygıları 6., 7. ve 8. sınıfta anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır.

2.5. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi tutumlarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyine göre ANOVA sonuçları

Boyutlar	Başarı Algısı	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum	Başarılı	94	3.73	.68	2 297 299	15.3	.00	*1-2; *1-3
	Orta düzey	161	3.26	.71				
	Başarısız	45	3.13	.91				

Tablo 6 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır [$F(2, 297) = 15.331, p < .05$]. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı farkın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları, anlamlı farkın kendilerini sosyal bilgiler dersinde başarılı olarak algılayan öğrencilerle orta düzeyde başarılı olarak algılayan öğrenciler arasında birinci grup öğrenciler lehine ve yine kendilerini sosyal bilgiler dersinde başarılı olarak algılayan öğrencilerle başarısız olarak algılayan öğrenciler arasında birinci grup öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir.

2.6. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi tutumlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığı için yapılan t-testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının cinsiyete göre t-Testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum	Kız	152	3.31	.86	298	1.76	.08
	Erkek	148	3.46	.66			

Tablo 7 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutum puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(298) = 1.76; p > .05$]. Buna göre, araştırmaya katılan ortaokul kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ifade edilebilir.

2.7. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum	6	76	3.49	.65	2	6.04	.00	*6-7; 7-8*
	7	89	3.15	.81	297			
	8	135	3.48	.78	299			

Tablo 8 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır [$F(2, 297) = 6.04, p < .05$]. Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farkın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları, anlamlı farkın 6 ve 7. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında 6. sınıf öğrencileri lehine ve 7 ve 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine gerçekleştiğini göstermiştir.

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları ile bu derse yönelik tutum puanları arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Başka bir anlatımla, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeyleri arttıkça derse yönelik tutumları daha olumsuz hale gelmektedir. Bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin kaygı puanları ile tutum puanları arasında negatif bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir (Akman vd., 2007; Doğan ve Çoban, 2009; Fraser ve Fisher, 1982; Kurbanoglu, 2014; Peker ve Şentürk, 2012; Sağır, 2012). Bu sonuçlar, araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kaygı düzeylerinin başarı algısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir anlatımla Sosyal Bilgiler dersine yönelik ortaokul öğrencilerinin kaygıları, kendilerini bu derste başarılı, orta düzeyde başarılı ya da başarısız görmelerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Kendilerini sosyal bilgiler dersinde başarılı olarak algılayan öğrencilerin kaygı düzeylerinin, kendilerini orta düzey ve başarısız olarak algılayan öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha düşük olduğu

görülmüştür. Araştırmamızın bu bulgusu yapılan bir dizi çalışmayla da desteklenmektedir (Akgün, Gönen ve Aydın 2007; Çelen, 2014).

Ortaokul öğrencilerinin kaygı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Bu sonuca göre cinsiyet değişkeninin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeyleri üzerinde önemli ölçüde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Kaygı düzeyleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sonuçları (Dede ve Dursun, 2008; Kağıtçı, 2014; Yenilmez ve Özbey, 2006), kaygı düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir.

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygı düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bulgu, sınıf düzeyi değişkeninin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı yaşamalarında sınıf düzeyinin önemli değişken olmadığını göstermektedir. Kaygı düzeyleri ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan çalışmalar incelendiğinde, sınıf düzeyi ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Kağıtçı, 2014; Yenilmez ve Midilli, 2006).

Derslerde başarılı öğrenciler genel olarak düzenli olarak çalışır, derse istekli olarak katılır, öğrenmekten zevk alır ve başarıya ulaşırlar. Genel olarak başarı getiren duruma karşı olumlu tutum geliştirilmesi beklentiler dahilindedir. Kendilerini sosyal bilgiler dersinde yüksek derecede başarılı olarak algılayan öğrencilerin tutum düzeyleri, kendilerini orta ve düşük derecede başarılı olarak algılayan öğrencilere göre daha yüksektir. Olumlu tutumlar öğrenme sürecinde öğrencileri daha başarılı kılarken olumsuz tutumlar başarısızlığa neden olabilmektedir. Bu durum araştırma bulgularına da yansımıştır. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutum düzeylerinin sosyal bilgiler dersinde algılanan başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Akın (2014), Altıntaş (2005), Ergin (2006), Kağıtçı (2014), Oğur (2009), Özkal ve Çetingöz (2006), Öztürk (1999), Tay ve Akyürek (2006), Yılmaz ve Demir (2014), Yılmaz ve Şeker (2011), ile Zeybek (2012), yaptıkları çalışmalarda sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum ile bu derse ilişkin başarı düzeyi arasında pozitif yönde ilişki tespit etmişlerdir. Bu bağlamda, araştırmanın mevcut bulgusunun alan yazın tarafından desteklendiği belirtilebilir.

Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutum düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer bir sonuca, Acar (2003), Akın (2014), Chui ve Henry (1990), Çelen (2014), Demir (2010), Ergin (2006), Oğur (2009), Öztürk (1999), Sidekli (2010), Yılmaz ve Demir (2014) tarafından yapılan çalışmalarda da ulaşılmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda ise araştırmalarında sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin kız

öğrenciler lehine olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Altıntaş, 2005; Ergin, 2006; Tay ve Akyürek Tay, 2006). Alan yazında konuya ilişkin çelişkili bulgulara rastlanması daha fazla araştırma bulgusuna ihtiyaç duyulduğunu gösterebilir.

Mevcut araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutum düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Konuya ilişkin yapılan başka çalışmalarda (Corbin, 1997; Demir, 2010; Ergin, 2006; Moroz, 1997; Oğur, 2009; Öztürk, 1999) mevcut araştırmanın bulgusunu destekleyen bulgulara rastlandığı görülmektedir. Ayrıca sınıf düzeyi ile tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Yılmaz ve Demir, 2014).

Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutum düzeyleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutum düzeyleri ile başarı algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin başarı algıları arttıkça sosyal bilgiler dersi kaygı düzeylerinin azaldığı, sosyal bilgiler dersi tutum düzeylerinin ise arttığı görülmüştür. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutum düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kaygı düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Sosyal bilgiler dersi tutum düzeyleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farkın olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça sosyal bilgiler dersi tutum düzeylerinin azaldığı görülmüştür.

4. ÖNERİLER

İlgili kaynaklar incelendiğinde, Türkiye’de sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ile ilgili araştırmaların yeterli sayıda olmadığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle öğrencilerde, sosyal bilgiler dersine yönelik kaygının oluşmasına neden olan etmenlerin belirlenmesine yönelik farklı nitel araştırmalar yapılabilir. Bu çalışmada Karabük örneğinde ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutum düzeylerinin başarı algıları, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir. Farklı illerde ve okul türlerinde sosyal bilgiler dersi kaygı ve tutum düzeylerinin farklı değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecek öğretim yöntemlerinin, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin, uygun araç ve gereçlerle donatılmış sosyal bilgiler dersliklerinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2003). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen Ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Akın, M. Y. (2014). *Birleştirilmiş Sınıflı İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Akman, B., İzgi, Ü., Bağçe, H. ve Akıllı, H. İ. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Fene Karşı Tutumlarının Sınav Kaygı Düzeylerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 32(146), 3-11.
- Akpınar, B. ve Aydemir, H. (2012). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 41-53.
- Altıntaş, S. (2005). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 1-12.
- Ata, B. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. İçinde, C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Chiodo, J., & Byford, J. (2004). Do They Really Dislike Social Studies? A Study of Middle School and High School Students? *Journal of Social Studies Research*, 28(1), 16-26.
- Corbin, S. S. (1997). Comparison With Other Academic Subjects And Selected Influences On High Schools Students Attitudes Toward Social Studies. *Journal of Social Studies Research*.
- Çelen, A. (2014). *6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarının İncelenmesi (Malatya örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi.
- Çetingöz, D. ve Özkal, N. (2006). Cinsiyet, Sınıf Düzeyi Ve Başarı Durumlarına Göre İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 31, 22-28.
- Dede, Y. ve Dursun, Ş. (2008). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 295-312.
- Demir, A. (2010). *İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi.
- Doğanay, A. (2002). Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. İçinde, C. Öztürk ve D. Dilek (Eds.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2005). Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi. İçinde, C. Öztürk ve D. Dilek (Eds.), *Hayat Bilgisi Ve sosyal bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Osman Çepni
Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygı ve Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi
Examining Secondary School Students' Anxiety and Attitude Towards Social Science Course According to Various Variables

- Dönmez, C. (2003). Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. İçinde, C. Şahin (Ed.), *Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ergin, A. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi.
- Fraser, B. J., & Fisher, D. L. (1982). Effects of Anxiety on Science-Related Attitudes. *International Journal of Science Education*, 4(4), 441-450.
- Kâğıtçı, B. (2014). *Fen Dersine Yönelik Kaygı Ölçeği Geliştirilmesi ve Ortaokul Öğrencilerinin Fen Dersi kaygı ile Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Karataş, F. ve Karaman, M. (2010). 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Uygulamalarında Okul-Aile İşbirliği Düzeyi (Tokat Örneği). *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 41, 61-79.
- Kurbanoglu, N. İ. (2014). Investigation of the Relationships Between High School Students' Chemistry Laboratory Anxiety and Chemistry Attitudes in Terms of Gender and Types of School. *Education and Science*, 39(171), 199-210.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (1968). *İlkokul Programı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (1998). İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Sayı: 2487.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).(2005). *Sosyal Bilgiler 6-7. Sınıf Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Moffatt, M. (1957). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Çev: N. Oran). İstanbul: Maarif Basımevi.
- Moroz, W., & Bacer, R. (1997). Students Attitude Toward Social Studies and Other School Subjects. *Curriculum Perspectives*, 17(3). 34-37.
- Oğur, M. (2009). *Altıncı ve Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özkal, N. ve Çetingöz, D. (2006). Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Başarı Durumlarına Göre İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 31, 22-28.
- Öztürk, C. (1999). İlköğretim 4-5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(23), 11-20.
- Öztürk, C. (2006). Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. İçinde, C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2011). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. İçinde, C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Peker, M. ve Şentürk, B. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Kaygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 21-32.
- Safran, M. (2004). İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar Sosyal Bilgiler. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5, 54-55.

- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. İçinde, B. Tay ve A. Öcal (Eds.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağır, Ş. U. (2012). The Primary School Students' Attitude and Anxiety Towards Science. *Journal of Baltic Science Education*, 11(2), 127-140.
- Sidekli, S. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin 2004 Programı Doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(3), 1-23.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Sözer, E. (1991). *Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No. 486.
- Tay, B. ve Akyürek Tay, B. (2006). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-84.
- Turhan, F., Aydoğdu, M., Şensoy, Ö. ve Yıldırım, H. İ. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Bilişsel Gelişim Düzeyleri, Fen Bilgisi Başarıları, Fen Bilgisine Karşı Tutumları Ve Cinsiyet Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 439-450.
- Yenilmez, K. ve Midilli, P. (2006). İlköğretim Öğrencileri ve Velilerinin Matematik Kaygı Düzeyleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 97-112.
- Yenilmez, K. ve Özbey, N. (2006). Özel Okul Ve Devlet Okulu Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 431-448.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgilere Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(10), 34-50.
- Yılmaz, O. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde "Proje Tabanlı Öğrenmenin, Öğrenenlerin Akademik Başarıları, Yaratıcılıkları Ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Yılmaz, A. ve Demir, S. B. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Ve Sosyal Bilgiler Öğretmenine Karşı Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Studies*, 9(2), 1705-1718.
- Yurdakul, B. (2004). *Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenenlerin Problem Çözme Becerilerine, Bilişötesi Farkındalık Ve Derse Yönelik Tutum Düzeylerine Etkisi İle Öğrenme Sürecine Katkıları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Zeybek, F. (2012). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Temel Derslere Yönelik Durumluk Kaygı Ve Tutumlarının Cinsiyet Ve Akademik Başarılarına Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi.